

Sygn. akt I C 832/18

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Bożena Chłopecka

po rozpoznaniu 21 października 2021 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **A. K. i W. K.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

### **o zapłatę i ustalenie**

I. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 18 lipca 2008 roku oraz umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 01 kwietnia 2009 roku zawarte pomiędzy powodami A. K. i W. K. a pozwanym są nieważne,

II. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz A. K. i W. K. solidarnie kwotę 476.152,94 zł (czterysta siedemdziesiąt sześć tysięcy sto pięćdziesiąt dwa złote dziewięćdziesiąt cztery grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od:

- kwoty 6.947,43 zł od dnia 22 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty;

- kwoty 353.813,59 zł od dnia 28 sierpnia 2018 roku do dnia zapłaty;

- kwoty 115.391,92 zł od dnia 21 maja 2021 roku do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. ustala, że pozwany (...) S.A. w W. ponosi w całości koszty postępowania w sprawie, z tym, że ich rozliczenie pozostawia referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt I C 832/18

## UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 lipca 2017 r. skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. powodowie A. K. i W. K. wnieśli o zasądzenie od pozwanej na ich rzecz łącznie, ewentualnie solidarnie kwoty 360.761,02 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 6.947,43 zł od dnia 22 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 353.813,59 zł od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty.

Powodowie wskazali, iż na kwotę dochodzonego roszczenia składają się kwoty:

1. 160.984,72 zł pobrana tytułem rat kapitałowo-odsetkowych wynikających z umowy o nr. (...) od dnia 10 września 2008 r. do dnia 4 lipca 2018 r.;

2. 11.362,68 zł pobrana tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej w związku z umową o nr. (...) od dnia 10 lutego 2009 r. do dnia 11 czerwca 2018 r.;

3. 473 zł pobrana tytułem prowizji na ubezpieczenie w związku z umową o nr (...);
4. 8.414,94 zł pobrana tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w związku z umową o nr (...) od dnia 4 sierpnia 2008 r. do dnia 11 czerwca 2018 r.;
5. 6.947,43 zł pobrana tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w związku z umową o nr (...);
6. 141.653,83 zł pobrana tytułem rat kapitałowo-odsetkowych wynikających z umowy o nr (...) od dnia 10 czerwca 2009 r. do dnia 4 lipca 2018 r.;
7. 15.054,84 zł pobrana tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej w związku z umową o nr (...) od dnia 10 listopada 2009 r. do dnia 11 czerwca 2018 r.;
8. 643,20 zł pobrana tytułem prowizji na ubezpieczenie w związku z umową o nr (...);
9. 9.518,65 zł pobrana tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w związku z umową o nr (...) od dnia 28 kwietnia 2009 r. do dnia 11 czerwca 2018 r.;
10. 98 zł pobrana tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w związku z umową o nr (...);
11. 5.609,73 zł pobrana tytułem ubezpieczenia nieruchomości w związku z umową o nr (...) od dnia 2 listopada 2009 r. do dnia 11 czerwca 2018 r.

Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie na ich rzecz łącznie, ewentualnie solidarnie od pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Uzasadniając żądanie pozwu powodowie wskazali, że wniesionym w niniejszej sprawie pozwem dochodzą od pozwanej zwrotu niesłusznie pobranych kwot wymienionych w żądaniu pozwu, jako nienależnego świadczenia, o którym mowa w art. 410 k.c. w związku z zawartymi umowami z dnia 18 lipca 2008 r. (nr (...)) oraz z dnia 1 kwietnia 2009 r. (nr (...)). Zaś osią sporu niniejszego postępowania są klauzule waloryzacyjne zawarte w umowach kredytowych, przewidujące waloryzację kwoty głównej kredytu (§ 1 ust. 3A w zw. z § 1 ust. 3 umów) do kursu waluty CHF oraz powodujące w konsekwencji wyliczenie rat od kwoty będącej równowartością w CHF kwoty kredytu w PLN (tj. waloryzowanej do CHF) oraz klauzule powodujące ich przeliczenie z waluty CHF na PLN w datach wymagalności rat po kursie sprzedaży (§ 10 ust. 1 w zw. z § 10 ust. 5 umowy nr (...) i § 10 ust. 1 w zw. z § 10 ust. 4 umowy nr (...)). Powodowie wskazali, że kwestionują w całości indeksację jako dopuszczalną przez prawo przed wejściem w życie tzw. ustawy antyspreadowej, jak też podnoszą nieuczciwy charakter całego mechanizmu indeksacji.

(pozew – k. 3 – 694v)

W odpowiedzi na pozew z dnia 26 września 2018 r. (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwana podniosła zarzut nieudowodnienia roszczenia co do zasady jak i wysokości, wobec braku zgłoszenia dowodów na okoliczność wystąpienia przesłanek abuzywności spornych klauzul umownych, w tym zwłaszcza potwierdzających zasadność stanowiska powodów co do dowolnego kształtowania przez pozwaną wysokości kursów CHF.

(odpowiedź na pozew – k. 700 – 1046v)

W piśmie z dnia 16 kwietnia 2021 r. powodowie rozszerzyli powództwo w ten sposób, że wniesli o zasądzenie na ich rzecz łącznie, ewentualnie solidarnie kwoty 476.152,94 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 6.947,43 zł od dnia 22 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty, od kwoty 353.813,59 zł od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty oraz od kwoty 115.391,92 zł od dnia złożenia pisma rozszerzającego powództwo do dnia zapłaty. Ponadto

powodowie wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu nr (...) zawarta w dniu 18 lipca 2008 r. oraz umowa kredytu nr (...) zawarta w dniu 1 kwietnia 2009 r. między powodami a pozwaną są nieważne.

Powodowie wskazali, iż na kwotę dochodzonego roszczenia składają się kwoty:

1. 210.199,58 zł pobrana tytułem rat kapitałowo-odsetkowych wynikających z umowy o nr. (...) od dnia 10 września 2008 r. do dnia 9 marca 2021 r.;
2. 15.991,66 zł pobrana tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej w związku z umową o nr. (...) od dnia 10 lutego 2009 r. do dnia 10 marca 2021 r.;
3. 473 zł pobrana tytułem prowizji na ubezpieczenie w związku z umową o nr (...);
4. 10.460,16 zł pobrana tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w związku z umową o nr (...) od dnia 4 sierpnia 2008 r. do dnia 10 marca 2021 r.;
5. 6.947,43 zł pobrana tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w związku z umową o nr (...) w dniach 4 sierpnia 2008 r., 5 października 2011 r. i 5 października 2014 r.;
6. 191.966,05 zł pobrana tytułem rat kapitałowo-odsetkowych wynikających z umowy o nr (...) od dnia 10 czerwca 2009 r. do dnia 9 marca 2021 r.;
7. 20.242,61 zł pobrana tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej w związku z umową o nr (...) od dnia 10 listopada 2009 r. do dnia 10 marca 2021 r.;
8. 643,20 zł pobrana tytułem prowizji na ubezpieczenie w związku z umową o nr (...);
9. 11.586,36 zł pobrana tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w związku z umową o nr (...) od dnia 28 kwietnia 2009 r. do dnia 10 marca 2021 r.;
10. 98 zł pobrana tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w związku z umową o nr (...);
11. 7.544,89 zł pobrana tytułem ubezpieczenia nieruchomości w związku z umową o nr (...) od dnia 2 listopada 2009 r. do dnia 10 marca 2021 r.

(pismo rozszerzające powództwo – k. 1377 – 1405)

W piśmie z dnia 10 czerwca 2021 r. pozwana wniosła o oddalenie zmienionego powództwa w całości.

(pismo pozwanej – k. 1414 – k. 1429)

#### **Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:**

W dniu 3 lipca 2008 r. powodowie A. K. oraz W. K. zwrócili się do (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (obecnie (...) S.A. z siedzibą w W., dalej jako (...)Bank albo „pozwana”) z wnioskiem o udzielenie kredytu (...) z przeznaczeniem na zakup działki budowlanej. Wnioskodawcy wyrazili wolę powzięcia kredytu na kwotę 240.000 zł w walucie CHF. Wnioskowany okres spłaty kredytu oznaczono na 360 miesięcy. Powodowie wskazali w treści rzeczowego wniosku, iż są zainteresowani systemem spłaty malejących rat kapitałowo-odsetkowych płatnych na 10 dzień każdego miesiąca. Powodowie w dacie złożenia wniosku byli małżeństwem. Powodowie wskazali, że A. K. posiada wykształcenie wyższe, a W. K. średnie, obydwoje są zatrudnieni na podstawie umowy o pracę.

(okoliczność bezsporna, a nadto wniosek o udzielenie kredytu - k. 769 – 771v)

Decyzją kredytową z dnia 18 lipca 2008 r. Bank wyraził zgodę na zawarcie z powodami umowy kredytu w łącznej kwocie 236.500 zł wyrażonej w walucie waloryzacji CHF.

(okolicość bezsporna, a nadto decyzja kredytowa - k. 781 – 782).

W dniu 18 lipca 2008 r. w W. A. K. i W. K. zawarli z Bankiem umowę kredytu hipotecznego nr (...) na kwotę 236.500 zł (dalej jako umowa nr (...)). Waluta waloryzacji kredytu została określona, jako CHF. Okres kredytowania oznaczono na 360 miesięcy, tj. od dnia zawarcia umowy do dnia 10 sierpnia 2038 r. Oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym, w dniu zawarcia umowy, wynosiło 3,93 %. Cel powziętego kredytu stanowiło finansowanie zakupu działki gruntu nr (...) oraz udziału w działce gruntu nr (...) stanowiącej drogę dojazdową położonej w miejscowości J.-U.. Na mocy umowy kredytobiorcy złożyli oświadczenie o poddaniu się egzekucji do kwoty 473.000 zł (§ 4 umowy nr (...)). Wypłata kredytu miała nastąpić w 3 częściach, kwota 215.000 zł w sposób określony w akcie notarialnym, kwota 18.234,71 zł zgodnie z dyspozycją kredytobiorców z przeznaczeniem na finansowanie kosztów związanych z udzieleniem kredytu oraz kwota 3.265,29 zł tytułem pokrycia części kwoty składki ubezpieczenia kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku.

W § 1 ust. 2 umowy nr 1 wskazano, że kwota kredytu wynosi 236.500 zł. Jako walutę waloryzacji wpisano CHF (§ 1 ust. 3 umowy nr 1). Stosownie zaś z § 1 ust. 3A kwota kredytu wyrażona „w walucie waloryzacji na koniec dnia 14 lipca 2008 r. według kursu waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 120.478,85 zł CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie”.

Od powodów nie pobrano prowizji za udzielenie kredytu (§ 1 ust. 7 umowy nr 1).

Od powodów pobrana została prowizja tytułem ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. w kwocie 473 zł – 0,20 % kwoty kredytu (§ 1 ust. 7A umowy nr 1).

Powodowie zostali zobowiązani do uiszczania składki miesięcznej tytułem grupowego ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy w wysokości 0,0417 % kwoty bieżącej zadłużenia, płatnej w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 7C umowy nr 1).

Powodowie zostali zobowiązani do uiszczania składki miesięcznej tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku za okres pierwszych dwóch lat w wysokości 1,4 % od łącznej kwoty kredytu, płatnej jednorazowo z góry w dniu uruchomienia kredytu, oraz po dwóch latach w wysokości 4 % miesięcznej raty kredytu, płatnej miesięcznie z góry w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 7D umowy nr 1).

W § 7 ust. 1 umowy nr 1 wskazano, że uruchomienie kredytu miało nastąpić po: 1) podpisaniu umowy kredytu; 2) uiszczeniu przez kredytobiorcę wpłaty z tytułu prowizji i opłat określonych w § 1; 3) ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu określonych w umowie kredytu; 4) złożeniu pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji przez ewentualnych poręczycieli; 5) spełnieniu warunków określonych w § 4 ust. 2.

Zgodnie z § 10 ust. 4 umowy nr 1 „Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W § 12 ust. 5 zapisano, że „Wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.” Zgodnie z § 15 ust. 4: „Z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/od wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności (...) z tytułu Umowy kredytowej, (...) dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa”

(umowa kredytu nr (...) - k. 122 – 126)

W dniu 5 grudnia 2008 r. powodowie i Bank zawarli aneks do umowy o nr (...), w którym zmieniono wariant spłaty kredytu na równe raty kapitałowo-odsetkowe.

(aneks nr 1 – k. 126)

W dniu 1 października 2012 r. powodowie i Bank zawarli aneks do umowy o nr. (...) dotyczący odroczenia spłaty kapitału kredytu.

(aneks nr 2 – k. 126v - 127)

W dniu 5 czerwca 2014 r. powodowie i Bank zawarli aneks do umowy o nr. (...) dotyczący odroczenia spłaty kapitału kredytu.

(aneks nr 3 – k. 127v - 128)

W dniu 23 lutego 2009 r. powodowie A. K. oraz W. K. zwrócili się do Banku z wnioskiem o udzielenie kredytu (...) z przeznaczeniem na budowę domu jednorodzinnego. Wnioskodawcy wyrazili wolę powzięcia kredytu na kwotę 330.000 zł w walucie CHF. Wnioskowany okres spłaty kredytu oznaczono na 360 miesięcy. Powodowie wskazali w treści rzeczowego wniosku, iż są zainteresowani systemem spłaty równych rat kapitałowo-odsetkowych płatnych na 10 dzień każdego miesiąca. Powodowie w dacie złożenia wniosku byli małżeństwem. Powodowie wskazali, że A. K. posiada wykształcenie wyższe, a W. K. średnie, obydwójce są zatrudnieni na podstawie umowy o pracę.

(okoliczność bezsporna, a nadto wniosek o udzielenie kredytu - k. 834 - 837)

Decyzją kredytową z dnia 5 marca 2009 r. Bank wyraził zgodę na zawarcie z powodami umowy kredytu w łącznej kwocie 321.600 zł wyrażonej w walucie waloryzacji CHF.

(okoliczność bezsporna, a nadto decyzja kredytowa - k. 845 – 846v).

W dniu 1 kwietnia 2009 r. w W. A. K. i W. K. zawarli z Bankiem umowę kredytu hipotecznego nr (...) na kwotę 321.600 zł (dalej jako umowa nr 2). Waluta waloryzacji kredytu została określona, jako CHF. Okres kredytowania oznaczono na 492 miesiące, tj. od dnia zawarcia umowy do dnia 30 kwietnia 2050 r. Cel powziętego kredytu stanowiło finansowanie budowy domu jednorodzinnego we wsi J.-U.. Na mocy umowy kredytobiorcy złożyli oświadczenie o poddaniu się egzekucji do kwoty 643.200 zł (§ 4 umowy nr 2). Wypłata kredytu miała nastąpić w 3 transzach.

W § 1 ust. 2 umowy nr 2 wskazano, że kwota kredytu wynosi 321.600 zł. Jako walutę waloryzacji wpisano CHF (§ 1 ust. 3 umowy nr 2). Stosownie zaś z § 1 ust. 3A kwota kredytu wyrażona „w walucie waloryzacji na koniec dnia 11 marca 2009 r. według kursu waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 106.819,01 zł CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie”.

Od powodów nie pobrano prowizji za udzielenie kredytu (§ 1 ust. 7 umowy nr 2).

Od powodów pobrana została prowizja tytułem ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. w kwocie 643,20 zł – 0,20 % kwoty kredytu (§ 1 ust. 7A umowy nr 2).

Powodowie zostali zobowiązani do uiszczania składki miesięcznej tytułem generalnej umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych w wysokości 58,27 zł, płatnej w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 7B umowy nr 2).

Powodowie zostali zobowiązani do uiszczania składki miesięcznej tytułem ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy w wysokości 0,0417 % kwoty bieżącej zadłużenia, płatnej w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 7C umowy nr 2).

Powodowie zostali zobowiązani do uiszczania składki miesięcznej tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania, operacji chirurgicznych oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego

wypadku za okres pierwszych dwóch lat w wysokości 1,4 % od łącznej kwoty kredytu, płatnej jednorazowo z góry w dniu uruchomienia kredytu, oraz po dwóch latach w wysokości 4 % miesięcznej raty kredytu, płatnej miesięcznie z góry w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 7D umowy nr 2).

W § 7 ust. 1 umowy nr 1 wskazano, że uruchomienie kredytu miało nastąpić po: 1) podpisaniu umowy kredytu; 2) uiszczeniu przez kredytobiorcę wpłaty z tytułu prowizji i opłat określonych w § 1; 3) ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu określonych w umowie kredytu; 4) złożeniu pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji przez ewentualnych poręczycieli; 5) spełnieniu warunków określonych w § 4 ust. 2.

Zgodnie z § 10 ust. 5 umowy nr 1 „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W § 12 ust. 4 zapisano, że „Wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.” Zgodnie z § 15 ust. 4: „Z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/od wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności (...) z tytułu Umowy kredytowej, (...) dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa”

(umowa kredytu nr (...) - k. 129 – 133v)

W dniu 16 września 2011 r. powodowie i Bank zawarli aneks do umowy o nr. (...).

(aneks nr 1 – k. 134)

W dniu 1 października 2012 r. powodowie i Bank zawarli aneks do umowy o nr. (...) dotyczący odroczenia spłaty kapitału kredytu.

(aneks nr 2 – k. 134v - 135)

W dniu 5 czerwca 2014 r. powodowie i Bank zawarli aneks do umowy o nr. (...) dotyczący odroczenia spłaty kapitału kredytu.

(aneks nr 3 – k. 135v – 136)

W okresie od dnia 4 sierpnia 2008 r. do dnia 10 marca 2021 r. powodowie uiszcili na rzecz pozwanej w związku z umową kredytu o nr. (...) kwotę 244.071,83 zł, w tym kwotę 210.199,58 zł tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, 15.991,66 zł tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej, 473 zł tytułem prowizji na ubezpieczenie, 10.460,16 zł tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu i 6.947,43 zł tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

W okresie od dnia 28 kwietnia 2009 r. do dnia 10 marca 2021 r. powodowie uiszcili na rzecz pozwanej w związku z umową kredytu o nr. (...) kwotę 232.081,11 zł, w tym kwotę 191.966,05 zł tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, 20.242,61 zł tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej, 643,20 zł tytułem prowizji na ubezpieczenie, 11.586,36 zł tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu, 98zł tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego i 7.544,89 zł tytułem ubezpieczenia nieruchomości.

(okoliczności bezsporne, a nadto wyciągi z bankowości elektronicznej – k. 148 – 151v, 1396 – 1398v, 1401 – 1405, zaświadczenie z Banku dotyczące umowy o nr. (...) – k. 137 – 141v, zaświadczenie z Banku dotyczące umowy o nr. (...) – k. 142 – 147v)

Powód W. K. ma 46 lata, zaś powódka A. K. - 45 lat. Powodowie motywowali chęć zaciągnięcia kredytu zaspokojeniem ich potrzeb mieszkaniowych. Bank przygotował umowę w oparciu o własne standardowe formularze z naniesionymi elementami indywidualnymi w postaci: wysokości kredytu, okresu kredytowania, danych osobistych klientów, danych

nieruchomości kredytowanej i stanowiącej zabezpieczenie. Kredytobiorcy nie mieli możliwości ingerencji w treść przygotowanej umowy, a także nie mieli możliwości negocjowania jakiegokolwiek z jej zapisów. Kredytobiorcy nie uzyskali również informacji związanych ze znaczeniem samej istoty umowy, ryzyk – w tym ryzyka walutowego i stopy procentowej – oraz związanych z nimi konsekwencjami.

(zeznania A. K. - k. 1408 – 1409v, zeznania W. K. – k. 1409v – 1410)

Pismem z dnia 14 kwietnia 2017 r. A. K. i W. K. wezwali pozwaną do zwrotu kwoty 6.947,43 zł uiszczonej tytułem składki za ubezpieczenie niskiego wkładu własnego w terminie 7 dni od dnia odbioru wezwania. Wezwanie zostało doręczone pozwanej w dniu 22 kwietnia 2017 r. Pozwana nie zwróciła powodom żądanych środków.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wyżej wskazane dokumenty, których prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana przez strony w toku postępowania, nie budzą one także wątpliwości Sądu. Pozostałe dokumenty przedkładane przez strony, które nie zostały przywołane powyżej, ostatecznie nie miały istotnego znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się także na zeznaniach powodów przesłuchanych w charakterze strony.

Nie uszło uwadze Sądu to, że przesłuchanie stron jest de facto dowodem wyłącznie posiłkowym, tym niemniej w niektórych wypadkach może się on okazać dowodem wręcz kluczowym dla odtworzenia istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia okoliczności. W niniejszej sprawie powodowie zrelacjonowali przebieg zdarzeń związanych z zawarciem przedmiotowych umów kredytu. Sąd uznał zeznania powodów za wiarygodne w całości. Z przesłuchania powodów wynika jednoznacznie, iż nie negocjowali zapisów umów oraz że pozostawali w przekonaniu, że produkt, który bank im oferuje, jest produktem bezpiecznym.

Czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd uwzględnił także zgodne twierdzenia stron w trybie art. 229 k.p.c. oraz twierdzenia strony, którym przeciwnik nie przeczył w trybie art. 230 k.p.c.

Sąd nie poczynił ustaleń na podstawie opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów, tj. co do wysokości rat należnych pozwanemu obliczonych z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych z uwagi na to, że sporne umowy okazały się nieważne - co eliminowało potrzebę ustalania ewentualnej wysokości rat z pominięciem klauzul niedozwolonych, niemniej jednak strona powodowa podtrzymywała ten wniosek na wypadek nieuwzględnienia roszczenia głównego celem wykazania wysokości roszczenia ewentualnego, a sąd nie przesądzając o powodzeniu roszczenia głównego przed zgromadzeniem całego materiału dowodowego, postanowił dowód ten przeprowadzić.

Jeśli chodzi o pozostałe wnioski dowodowe, w tym wywiady, artykuły prasowe, będące jedynie wyrazem oceny ich autorów – Sąd potraktował jedynie jako wyraz poglądów wzmacniających argumentację stron postępowania – nie były one bowiem istotne dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy. Sąd nie poczynił ustaleń faktycznych w oparciu o pozostałe, niewymienione a przedłożone przez strony dokumenty, pisemne analizy ekonomiczne i raporty, które stanowiły dokumenty prywatne przedstawiające stanowiska stron je składających do akt sprawy, nie zawierały natomiast wiążącej Sąd rozpoznającej niniejszą sprawę wykładni przepisów prawa, dotyczyły kwestii niezwiązanych z tymi konkretnymi umowami kredytowymi, a zatem nie stanowiły w niniejszej sprawie faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia (art. 227 k.p.c.).

Sąd oddalił wniosek o przesłuchanie świadka M. D. jako dowód mający wykazać fakty nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Należy wskazać, że M. D. jest Dyrektorem Banku ds. Polityki Zarządzania Kredytami Hipotecznymi w Walutach Obcych. Nie brał on udziału w procesie zawierania umów z powodami, a zatem nie posiada wiedzy na temat okoliczności zawarcia ww. umów. Ponadto wskazane przez pozwaną okoliczności, które miałyby zostać udowodnione za pomocą zeznań tego świadka, w przeważającej części dotyczą sposobu wykonywania umów dotyczących kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej oraz ogólnych kwestii dotyczących kredytów frankowych. Natomiast zgodnie

z ugruntowanym orzecznictwem abuzywność klauzul umownych należy oceniać na chwilę zawarcia umowy i przy jej ocenie nie ma znaczenia sposób wykonywania umowy.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Powodowie w pierwszej kolejności wnieśli o ustalenie, że zawarte z pozwaną umowy kredytowe są nieważne. Tak określone żądanie znajduje swą podstawę prawną w treści przepisu art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa; niepewność ta powinna być obiektywna, tj. zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda. Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego – w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda.

Rozstrzygnięcie w kwestii ustalenia ważności lub nieważności przedmiotowych umów w sposób definitywny przesądzi o sytuacji prawnej strony powodowej, gdyż usunie wątpliwość co do obowiązku świadczenia na rzecz strony pozwanej. Ponadto ustalenie nieważności umów kredytu przesądzi w sposób kategoryczny o wzajemnych rozliczeniach stron. Orzecznictwo jednoznacznie opowiada się za możliwością ustalenia, w oparciu o art. 189 k.p.c., istnienia lub nieistnienia wiarygodności. I tak na przykład w orzeczeniu Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2005 r. (V CK 704/04) Sąd Najwyższy przyjął, że powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia, iż dług pieniężny wygasł na skutek potrącenia. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu „interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawnomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę ich prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 22 stycznia 2009 r., I ACa 948/08).

Interes prawny będąc materialno-prawną przesłanką powództwa o ustalenie, badany jest przez Sąd z urzędu, a ustalenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania powoda pod kątem merytorycznym. Zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 6 k.c. powód powinien wykazać istnienie po jego stronie interesu prawnego.

Odnosząc powyższe rozważania do poczynionych w sprawie ustaleń Sąd doszedł do przekonania, że powodowie mają interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie. W konsekwencji w pierwszej kolejności Sąd powinien ocenić, czy zawarte między stronami postępowania umowy są nieważne.

Na wstępie wskazać należy, iż nie budzi wątpliwości, że intencją stron postępowania było zawarcie umów kredytu, tj. uzyskanie przez powodów od pozwanej środków pieniężnych na sfinansowanie określonego celu – finansowanie zakupu działki gruntu i budowy domu jednorodzinnego. Wprost wynika to zarówno z twierdzeń podanych w toku sprawy, a także z umów łączących strony niniejszego postępowania.

Stan sprawy uzasadnia przyjęcie, iż powodowie występowali wobec pozwanej jako konsumenci, w rozumieniu art. 22<sup>1</sup> k.c. Definicję konsumenta zawiera art. 22<sup>1</sup> k.c. Zgodnie z jego treścią, według stanu obowiązującego w dacie zawierania umowy, za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zgodnie zaś z ogólną zasadą rozkładu ciężaru dowodu wynikającą z art. 6 k.c. uznać należy, że obowiązek wykazania posiadania statusu konsumenta ciąży na osobie powołującej się na ten status. Powodowie wykazali, że zawierając umowę kredytu działali jako konsumenci. W pierwszej kolejności wynika to z treści samych umów, które nie zawierają żadnego odniesienia do ewentualnie prowadzonej przez kredytobiorców działalności gospodarczej. Również przywołany powyżej cele kredytów nie wskazują na związek jego powzięcia z jakąkolwiek działalnością gospodarczą.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, istotą umowy kredytu jest to, że bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z

przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji. Ponadto art. 69 ust. 2 tej ustawy określa elementy powinny w szczególności zostać zawarte w zawieranej przez strony umowie kredytu.

Umowa kredytu jest to czynność prawna konsensualna, dwustronnie zobowiązująca, odpłatna, ale nie wzajemna (Z. R., J. L., Zobowiązania-część szczegółowa, 2 wydanie 2, s. 170). W ramach tej umowy nie dochodzi do przeniesienia (ani konsensualnego, ani faktycznego) własności środków pieniężnych przez bank na rzecz kredytobiorcy (E. Niezbecka, A. Jakubecki, J. Mojak, Prawne zabezpieczenia wierzytelności bankowych, Kraków 2000, s. 27–28). Z umowy kredytu wynika natomiast zobowiązanie banku polegające na oddaniu do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych. Bank powinien więc dokonać stosownych czynności faktycznych umożliwiających kredytobiorcy korzystanie z udzielonego mu kredytu. Określa je bliżej umowa; ogólnie biorąc sposoby postawienia do dyspozycji środków pieniężnych sprowadzają się do realizowania przez bank rozliczeń pieniężnych w granicach sumy kredytu (forma bezgotówkowa) albo polegają na wypłacie sumy kredytu w całości albo częściami (por. Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, Zobowiązania..., s. 172 oraz B. Paxford [w:] Prawo bankowe. Komentarz. pod red. H. Gronkiewicz-Waltz, Legalis 2013, kom. do art. 69 Pr. bankowego). Oddanie do dyspozycji środków pieniężnych ma zapewnić kredytobiorcy ich wykorzystanie w sposób odpowiadający interesom tego ostatniego, uwidoczniiony w umowie kredytowej (wyrok Sądu Najwyższego z 10.02.2004 r., IV CK 437/02).

W art. 69 ustawy Prawo bankowe nie przesądzono samego sposobu wykonania przez bank świadczenia polegającego na oddaniu środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy. Jest to zwykle oddanie środków pieniężnych kredytobiorcy (kredytobiorca wie o istnieniu „rachunku kredytowego”, wykorzystywanie sumy kredytowej następuje z jego inicjatywy i powoduje zarazem obowiązek zwrotu sumy wykorzystanej) (por. M. Bączyk, Prawo umów handlowych [w:] System..., s. 1010).

Wskazać należy, iż w niniejszej sprawie bezsporne pomiędzy stronami było zawarcie analizowanych umów kredytu. Sporna nie była także treść Regulaminu udzielania kredytów. Niewątpliwie jednak osią sporu w niniejszym postępowaniu była sama treść zawartych umów, a konkretnie postanowienia umowne odnoszące się bezpośrednio do procesu indeksacji/waloryzacji kwot kredytów, wyrażonych w złotówkach, do waluty obcej, tj. do franka szwajcarskiego (CHF). Badając przedmiotowe umowy Sąd dostrzega ich wadę, w postaci wadliwego mechanizmu waloryzacji, która samodzielnie skutkowałaby bezskutecznością postanowień wprowadzających ten mechanizm, na podstawie art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c., a ze względu na konstrukcję rzeczonych umów, skutkuje ona także stwierdzeniem ich nieważności.

Tytułem wstępu Sąd wskazuje, iż pod numerem 5743 rejestru klauzul niedozwolonych, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, widnieje klauzula umowna o następującej treści: „ raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50". Powyższa klauzula została oceniona, jako niedozwolona, na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 r. (XVII AmC 1531/09) wydanego w sprawie **przeciwko pozwanej**. W myśl zaś art. 479<sup>(43)</sup> k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy z 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, co nastąpiło w dniu 5 maja 2014 roku.

Po przeanalizowaniu treści analizowanych umów kredytu Sąd zważył w konsekwencji, iż tożsamy wynik przynosi indywidualna ocena stosunków prawnych istniejących pomiędzy stronami niniejszego postępowania. Ocena dokonywana na tej podstawie odnosi się bowiem ściśle do chwili zawarcia umowy, co wprost wynika z normy art. 385<sup>2</sup> k.c., który to przepis nakazuje ponadto rozważenie jej treści, okoliczności zawarcia oraz uwzględnienie umów pozostających w związku z umową obejmującą postanowienie stanowiące przedmiot badania. W niniejszej sprawie

nie ma zatem znaczenia zarówno sposób, jak i skutki wykonywania przedmiotowych umów, albowiem takie ujęcie mogłoby powodować powstawanie i ustawianie stanu abuzywności danych umów. W konsekwencji ostateczna ocena stosunku prawnego byłaby możliwa dopiero po wykonaniu przez jego strony wszystkich obowiązków i realizacji wszystkich zobowiązań. Art. 358<sup>1</sup> § 2 k.c. wyraża zaś jednoznaczną zasadę, że niedozwolone postanowienie w umowie nie wiąże konsumenta, natomiast strony tej umowy są nią związane w pozostałym zakresie. Ponadto niedozwolone postanowienie umowne jest eliminowane z konstrukcji danego stosunku prawnego na zasadzie *ex lege* i *ex tunc*. Orzeczenie sądu, także przy przesłankowym badaniu abuzywności postanowień umownych w sprawie o świadczenie, ma zatem charakter deklaratoryjny. To wszystko zaś skutkuje tym, iż bezprzedmiotowe w istocie były zarzuty pozwanej odnoszące się do sposobu wykonywania przedmiotowej umowy, jak również jej ekonomicznych skutków dla którejkolwiek ze stron niniejszego postępowania.

Literalna treść, w tym tytuł, zawartych przez strony umów, wskazuje jednoznacznie, iż stanowią one umowy o kredyt, w rozumieniu art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Strony nie kwestionowały takiej oceny przedmiotowych stosunków prawnych i nie wywodziły twierdzeń, że dokumenty kreują inny rodzaj umowy.

Spór między stronami odnosił się do treści postanowień umownych zawierających tzw. klauzule indeksacyjne, tj. § 1 ust. 3A, § 10 ust. 4, § 12 ust. 5 i § 15 ust. 4 umowy nr (...) oraz § 1 ust. 3A, § 10 ust. 5, § 12 ust. 4 i § 15 ust. 4 umowy nr (...).

Powyższe pozwala stwierdzić, iż wywodzona przez powodów nieważność, względnie abuzywność, postanowień umów zawartych z pozwaną, nie dotyczy głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 zd. drugie k.c., gdyż te w tym przypadku obejmują wysokość kredytu, okres jego spłaty, wysokość oprocentowania i prowizji.

Sąd w pełni podziela przy tym pogląd (wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z 9 kwietnia 2014 r., VI ACa 1828/13, Legalis nr 1091923), że pojęcia „postanowienia określające główne świadczenia stron” nie należy traktować rozszerzająco. Do takich nie mogą być zaliczane postanowienia odnoszące się do świadczeń ubocznych, czy też inne postanowienia – odnoszące się pośrednio do świadczeń głównych. Odnosi się ono do postanowień bezpośrednio określających główne świadczenia, a nie do postanowień dotyczących, czy też związanych z głównymi świadczeniami. Omawiane pojęcie należy interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do pojęcia elementów umowy przedmiotowo istotnych. Takim nie jest zaś klauzula waloryzacyjna.

Konieczne w tym miejscu wydaje się także przywołanie kierunku wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy nr 93/13 wynikającej z wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13 (Á. K., H. R. v. (...)) i sprowadzającej się do stwierdzenia, że za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy. Przywołane zaś wyżej postanowienia umowy łączącej strony, co do których oceny pozostają one w sporze, nie spełniają wskazanych przez Trybunał cech.

Stan faktyczny w sprawie nie pozwala na przyjęcie, że powodowie uzgodnili z pozwaną jakiegokolwiek postanowienia umów, a w szczególności te będące przedmiotem sporu w sprawie. Przeciwnie, z ich zeznań wynika, że projekty umów zostały im przedstawione na zasadzie formularza. Z całą pewnością nie wprowadzono ich zatem do treści umów z inicjatywy kredytobiorcy i nie były one poddane negocjacom. Pozwana nie wykazała zatem, choć z mocy art. 385<sup>1</sup> § 4 k.c., to na niej ciążyła ta powinność, omawianej aktualnie okoliczności, która prowadziłaby do unicestwienia żądania powodów. Sąd nie ma zaś wątpliwości, iż indywidualne uzgodnienie postanowienia oznacza rzeczywisty i aktywny wpływ konsumenta na daną część umowy, a nie tylko jego bierną akceptacją tejże części. Tego rodzaju uzgodnienia nie stanowi złożenie podpisu wyrażającego wolę związania się umową, której treść została zaproponowana przez drugą, z reguły silniejszą stronę. Wprawdzie taki sposób zawierania umów jest dopuszczalny i co więcej – najbardziej typowy przy obrocie pomiędzy przedsiębiorcami, a konsumentami. Sam w sobie nie jest natomiast wyrazem aktywności strony

przystępującej do umowy, która zazwyczaj bezrefleksyjnie wiąże się jej postanowieniami, lecz jednocześnie otwiera on drogę do badania tak wykreowanego stosunku prawnego w oparciu o art. 385<sup>1</sup> k.c.

Dokonane powyżej rozważania prowadzą do wniosku, iż w niniejszej sprawie występują przesłanki do przeprowadzenia indywidualnej kontroli umów łączących strony, w kontekście wymogów z art. 385<sup>1</sup> k.c. Zgodnie z art. 385<sup>1</sup> k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§2) Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym kto się na to powołuje (§4).

W niniejszej sprawie należało zatem ocenić, czy zawarte w umowach klauzule waloryzacyjne kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Podkreślić trzeba, że sprzeczne z dobrymi obyczajami są przede wszystkim działania niezgodne z zasadą równorzędności stron kontraktujących. Rażąco naruszeniem interesów konsumenta jest z kolei nieusprawiedliwiona dysproporcja praw czy obowiązków na jego niekorzyść w stosunku obligacyjnym. Wspólną cechą wyżej wskazanych przesłanek jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków, czy ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontaktowej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04, Legalis nr 71468). Działanie wbrew dobrym obyczajom, w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego, oznacza natomiast tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron stosunku umownego. W stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Tym wartościom bowiem powinny odpowiadać zachowania stron stosunku zobowiązaniowego. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z wyżej wymienionymi wartościami kwalifikować należy zawsze jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, w rozumieniu przepisu art. 353<sup>1</sup> § 1 k.c. Sąd jest zatem obowiązany do zbadania i oceny, czy konkretne klauzule umowne przekraczają granice rzetelności kontraktowej określone przez ustawodawcę w odniesieniu do kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 27 listopada 2015 roku, I CSK 945/14, z dnia 30 września 2015 roku, I CSK 800/14, z dnia 13 sierpnia 2015 roku, I CSK 611/14, z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04, z dnia 03 lutego 2006 roku, I CK 297/05, z dnia 08 czerwca 2004 roku, I CSK 635/ a także Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyrokach z dnia 18 czerwca 2013 roku, VI ACa 1698/12, Legalis nr 1049486, z dnia 30 czerwca 2015 roku, VI ACa 1046/14 i z dnia 11 czerwca 2015 roku, VI ACa 1045/14).

W ocenie Sądu, w okolicznościach niniejszej sprawy uznać należy, że postanowienia przedmiotowych umów kredytowych, w zakresie w jakim przewidują przeliczanie należności kredytowych według kursów ustalonych w tabeli sporządzanej przez Bank, kształtują prawa i obowiązki powodów - konsumentów, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Zdaniem Sądu Bank wprowadzając klauzule waloryzacyjne oparte o kursy walut wskazane w sporządzanych przez niego tabelach, przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu indeksowanego do waluty CHF i wysokości wierzytelności. Nie ma przy tym znaczenia okoliczność, że tabele kursów walut nie są przez pozwaną sporządzane specjalnie na potrzeby waloryzacji świadczeń określonych kredytobiorców, ale mają generalny charakter i odnoszą się do całej działalności Banku. Istotne z punktu widzenia niniejszej sprawy jest bowiem to, że waloryzacja rat kredytu udzielonego na podstawie analizowanej umowy o kredyt odbywa się w oparciu o tabele kursowe sporządzane przez pozwaną. Nie ma zatem znaczenia to, że te same tabele Bank wykorzystuje też w innych sferach swojej działalności, a nie tylko do waloryzacji kredytów.

Przedmiotowe umowy nakładały na kredytobiorców obowiązek spłaty kredytu wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami. W związku z uzgodnieniem, że zawierane umowy indeksowane są do waluty obcej, tj. franka szwajcarskiego, zgodnie z postanowieniami umów kredytobiorcy przyjęli na siebie spłatę kwoty kredytu w CHF ustaloną w polskich złotych z zastosowaniem podwójnej indeksacji.

W przypadku określenia wysokości świadczenia przyjęć należy, że miernik wartości służący waloryzacji powinien być określony w sposób precyzyjny. Pozostawienie jednej ze stron możliwości swobodnego kształtowania wskaźnika waloryzacji skutkuje w istocie brakiem określenia wysokości świadczenia – a zatem brakiem uzgodnienia tego elementu umowy.

W przedmiotowej sprawie wysokość świadczeń określona została w ten sposób, że kwotę kredytu przeliczano najpierw ze złotych polskich na franka szwajcarskiego, po kursie wskazanym przez Bank (uzyskując równowartość kredytu w walucie obcej), a następnie, bezpośrednio przy określaniu każdej kolejnej raty, przeliczano wskazywaną przez bank kwotę CHF na złotówki po kursach ustalanych przez Bank na podstawie jego tabel.

Na mocy przywołanych postanowień to pozwana mogła zatem jednostronnie i arbitralnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania powodów, a tym samym mogła wpływać na wysokość świadczeń kredytobiorców. Analizowane umowy nie precyzują bowiem sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów Banku. W szczególności postanowienia przedmiotowych umów nie przewidują wymogu, aby wysokość kursu ustalanego przez Bank pozostawała w określonej relacji do aktualnego kursu CHF ukształtowanego przez rynek walutowy lub na przykład kursu średniego publikowanego przez Narodowy Bank Polski. Oznacza to, że Bankowi pozostawiona została pełna dowolność w zakresie wyboru kryteriów ustalania kursu CHF w swoich tabelach kursowych, a przez to kształtowania wysokości zobowiązań klientów, których kredyty wyrażone były w CHF.

Biorąc powyższe pod uwagę, w ocenie Sądu Okręgowego postanowienia przedmiotowych umów kredytowych, w zakresie, w jakim przewidują przeliczanie należności kredytowych według kursów ustalonych w tabeli sporządzanej przez Bank w sposób de facto arbitralny, nie wskazują podstaw określenia świadczeń kredytobiorców. Orzecznictwo natomiast jednoznacznie przesądza, że brak określoności świadczenia powoduje nieistnienie zobowiązania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2011 r., III CSK 206/10). Abuzywność rzeczonych postanowień przesądza zatem o nieważności całych umów kredytowych, albowiem bez wprowadzenia do umów przedmiotowych klauzul indeksacyjnych, nie doszłoby do ich zawarcia przez strony niniejszego postępowania.

Na marginesie Sąd zwraca uwagę na funkcję indeksacji walutowej w umowach kredytu bankowego. Instytucja ta służyć ma przede wszystkim utrzymaniu wartości świadczeń w czasie, gdyż kredyt to zwykle umowa długoterminowa. Klauzule indeksacyjne mają na celu dostosowanie wartości świadczenia do zmian w sile nabywczej pieniądza i urealnieniu wartości świadczenia. Znacząca zmiana siły nabywczej pieniądza może bowiem prowadzić do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku obligacyjnego. Zabezpieczeniu się przed tym ryzykiem służy przewidziana w art. 358<sup>1</sup> § 2 k.c. możliwość stosowania tzw. umownych klauzul waloryzacyjnych (zob. Komentarz do k.c. pod red. Konrada Osajdy, teza 4. do art. 358<sup>1</sup> k.c.). Przedmiotem sporu były kredyty złotowe, z czego wynika, że w okolicznościach sprawy chodzić może o zmianę siły nabywczej waluty kredytu, czyli złotego polskiego. Prawdłowo i zgodnie z prawem dobrany miernik wartości powinien zatem być tego rodzaju, aby w odniesieniu do stanu gospodarki pozwalał utrzymać wartość kwoty kredytu, która pozostaje do spłaty na realnym poziomie. Trudno uznać, że indeksowanie kredytu złotowego do waluty, która zmienia kurs w oderwaniu od realnego stanu polskiej gospodarki spełnia funkcje, jakim ma służyć waloryzacja umowna. Wskazać w tym miejscu należy, że w latach poprzedzających zawarcie umowy, a zwłaszcza w okresie po jej podpisaniu relacje franka szwajcarskiego do złotego odrywały się od realnych zmian w polskiej gospodarce. W czasie, kiedy waluta CHF zdrożała w relacji do złotówki dwukrotnie, żadnego porównywalnego wzrostu cen nie odnotowano na polskim rynku nieruchomości, wysokości cen innych produktów, płac czy innego wskaźnika krajowej gospodarki. Indeksacja w wersji zastosowanej w przedmiotowych umowach nie

spełniała zatem swojej podstawowej funkcji. Jej instrumentalne użycie niezmiernie do realizacji celu, któremu ta instytucja ma służyć nie zasługiwało zatem na ochronę.

W związku z powyższym Sąd w punkcie I wyroku ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 18 lipca 2008 r. oraz umowa o kredyt hipoteczny nr (...) dnia 01 kwietnia 2009 r. zawarte pomiędzy powodami A. K. i W. K., a pozwaną są nieważne.

Nieważność umów o kredyt zawartych przez strony skutkowałą uznaniem za zasadne żądania powodów o zwrot wszystkiego, co na ich podstawie świadczyli, w tym w szczególności z tytułu spłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Wobec stron zaktualizował się bowiem obowiązek zwrotu wzajemnych świadczeń na podstawie art. 410 § 1 i 2 w związku z art. 405 k.c. Wskazać przy tym należy, iż Sąd w tym składzie podziela stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uzasadnieniu wyroku z 11 grudnia 2019 r. (V CSK 382/18), zgodnie z którym przy nieważnej umowie, każdej ze stron przysługuje własne roszczenie o zwrot nienależnie zapłaconych kwot (tzw. teoria dwóch kondykcji), a dopóki strony takich roszczeń nie zgłoszą, to sąd nie może z urzędu ustalać, która strona per saldo jest wzbogacona (tzw. teoria salda).

Zgodnie z art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Tak właśnie stało się w okolicznościach niniejszej sprawy.

W okresie od dnia 4 sierpnia 2008 r. do dnia 10 marca 2021 r. powodowie uiszcili na rzecz pozwanej w związku z umową kredytu o nr. (...) kwotę 244.071,83 zł, w tym kwotę 210.199,58 zł tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, 15.991,66 zł tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej, 473 zł tytułem prowizji na ubezpieczenie, 10.460,16 zł tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu i 6.947,43 zł tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

W okresie od dnia 28 kwietnia 2009 r. do dnia 10 marca 2021 r. powodowie uiszcili na rzecz pozwanej w związku z umową kredytu o nr. (...) kwotę 232.081,11 zł, w tym kwotę 191.966,05 zł tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, 20.242,61 zł tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej, 643,20 zł tytułem prowizji na ubezpieczenie, 11.586,36 zł tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu, 98 zł tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego i 7.544,89 zł tytułem ubezpieczenia nieruchomości.

W związku z powyższym Sąd w punkcie II sentencji wyroku zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 476.152,94 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 6.947,43 zł od dnia 22 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty, od kwoty 353.813,59 zł od dnia 28 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 115.391,92 zł od dnia 21 maja 2021 r. do dnia zapłaty.

Odnosząc się do oceny zasadności zgłoszonego żądania zapłaty odsetek należy wskazać, że zobowiązanie dochodzone w niniejszej sprawie ma charakter bezterminowy. Zatem termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez wierzyciela (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117 i z dnia 3 lutego 2006 r., I CSK 17/05, Legalis nr 326557).

W konsekwencji Sąd orzekł o odsetkach na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. W stosunku do kwoty 6.947,43 zł (stanowiącej sumę składek z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego) Sąd zasądził odsetki od dnia 22 kwietnia 2017 r. tj. 8 dnia liczonego od dnia odbioru przez pozwaną wezwania do zapłaty ww. kwoty. Powodowie wezwali bowiem pozwaną pismem z dnia 14 kwietnia 2017 r. (doręczonym pozwanej w dniu 22 kwietnia 2017 r.) do zapłaty kwoty 6.947,43 zł w terminie 7 dni od daty odbioru wezwania.

W stosunku do kwoty 353.813,59 zł (pierwotnie żądanej w pozwie) Sąd zasądził odsetki od dnia 28 sierpnia 2018 r. tj. od dnia liczonego od dnia następnego po doręczeniu pozwanej odpisu pozwu.

W stosunku do kwoty 115.391,92 zł (żądaney dopiero w piśmie rozszerzającym powództwo z dnia 16 kwietnia 2021 r.) Sąd zasądził odsetki od dnia 21 maja 2021 r. tj., czyli od następnego po doręczeniu rozszerzenia.

W pozostałej części żądanie zasądzenia odsetek podlegało oddaleniu (punkt III sentencji wyroku).

W punkcie IV sentencji wyroku Sąd, mając na uwadze, że powodowie ulegli tylko co do nieznacznej części swego żądania, na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. ustalił, że pozwana ponosi w całości koszty postępowania w sprawie, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 k.p.c.

sędzia Bożena Chłopecka